

מרדכי מלכא
רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ס
הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*ירישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין
 The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

תולדות

אור

כל צער זה תמרור עצור סכנה לפניך:

פרשת תולדות פרק כז (לג) ויתרד יצחק תרדה גדלה עדימאד וילאמר מיאפלא הוא הצדיציר וליבא לי ואכל מכל במרם תבוא ואברכהו נבי ברוך יהיה: ובפרק כח (ג) ואל שדי וברך אתך ויברך וירפך והיית לקהל עמים: (ד) ויתדילך אתיברכת אברכהם לך ולזרעך אתך לרשתך אתיארין מגריה אשריתנן אליהם לאברכהם:

שאלות:

א) שואל מהר"י קארו בספרו תולדות יצחק מדוע יצחק חרד תרדה גדולה שבירך מישהו אחר וכי אין לו עוד ברכות, הרי כל צדיק מברך רבים המבקשים את ברכתו ואין הדבר מגרע מברכותיו, וכאשר טען עשיו לאביו הברכה אחת לך אבי? ב) עוד הקשה האור החיים שיצחק אבינו סותר דבריו באותו פסוק בתחילה חרד תרדה גדולה ולאחר מכן מסיים גם ברוך יהיה? ג) עוד יש לשאול מדוע התורה מנציחה את חרדת יצחק מאחר ובסופו של דבר אינו מתחרט על שבירך את יעקב אלא מסכים לברכתו ונמצא שאין עניין כלל לספר על אותה חרדה מאחר והיית בטעות?

מעשה שהיה:

וראיתי מעשה בשבועון המשפחה סיפור מאת הרב ישראל דוד שטרן רבה של טיסוביץ שבגלציה משנת תרפ"ג, מסופר על סוחר גדול של יערות ועצים אשר היה חוכר מהגרף שבהן היה מסתחר, ובכל שנה בתום החורף היה שוכר פועלים שהיו כורתים העצים ושולחן לעיר הנמל דנציג והיו משווקים לכל מיני סוחרים שהיה לו עמהן קשרי מסחר, והנה שנה אחת פנה אליו סוחר יהודי בשם ר' אפרים ואמר לו חבל שאינך מנצל את השוק בדנציג מאחר ואתה כבר מגיע בכל שנה ומוכר את העצים הרי הנך יכול להכפיל את הרווחים בזה שתקנה סחורות אחרות למכור במקומך ותכפיל את הרווחים, ואף הציע עצמו שהוא מוכן לעזור מניסיונו בשווקים ואת שכרי תתן בסוף לאחר שנמכר הכל, שמע והשב והחליט לנסות את דבריו ולכן לקחו לעבוד איתו ובאמת דבריו היו נכונים והכפיל את רווחיו וכך עבד איתו כמה שנים ביושר ובאימון מלא, והנה שנה אחת הציע לו לקנות מכולות גדולות עם דגן ואפשר להכפיל ולשלש את הרווחים, ובהיות שראה שהוא חכם ומצליח ואף נאמן וישר כמוכן שנתן בו אימון וסמך עליו הן במכירת העצים והן ברכישת הסחורות בעיניים סגורות, ולכן באותה שנה לא הסתפק עם הכסף של העצים אלא אף לווה כסף ונתן הכל ביד ר' אפרים, בדרך כלל בכל שנה היה דרכו של אפרים לעדכן את הגביר במברקים על התקדמות הדברים ומה הוא רוכש וכדומא, והנה בפעם האחרונה לאחר שהלך לא קיבל שום מברק והתחיל לחשוש ואכן ככל שהזמן עובר היה ליבו דואג והתעניין מהבאים מדנציג אך לא שמעו ולא ראו דבר, וממש נדדה שנתו כי לא יכל לישון מפאת הדאגות שנלקח ממנו כל רכושו ואולי הוא רימה אותו והשאיר אותו עם חובות גדולים וצריך לשלם גם את שכר כורת העצים, מחוסר ברירה התחיל לגייס כסף בכדי לשלם לפועלים ולהתמודד עם החובות והיה בצער גדול מאוד וכך הדבר נמשך כשנתיים, והנה ביום בהיר ביושבו בביתו מהורהר לאחר יום קשה שומע נקישה על הדלת במרם הצליח לפתוח כבר נפתחה הדלת ורואה כי ניצב לפניו אפרים, אחוז הלם מרוב ההפתעה עד שלא יכל לפתוח פיו, ואז אפרים מדבר איתו ואומר לו תדע לך שכל כספך צרור ומונח אצל רב המקום ביושב פלוני, התאושש הגביר ושאל את אפרים אם כן מדוע נעלמת במשך שנתיים ולמה הכסף הונח אצל אותו רב, השיבו אפרים תדע לך שבאותה שנה שנסעתי עדיין היה קור מקפיא והוא חלה בדלקת ראות קשה מאוד עד שהיה לו קשה לנשום והיום גופו עלה מאוד עם כאבים גדולים ולא הצליח להגיע לשוק אלא מרוב פחד שלא יוכל להחזיק מעמד בחוליו פנה לאחד הישובים שהיה בדרכו ושאל על רב המקום וסיפר לו כי הוא שליחו של גביר למכור לו את העצים ואף לקנות לו סחורות אך כיון שהוא חולה מאוד ואינו יכול להמשיך בדרכו רוצה להפקיד אצלו את הכסף עד שיבריא, ואכן הרב קיבל אותו ואף הפציר בו להתארח בביתו והוא יטפל בו ברפואתו וכיון שמצבו הלך והחמיר הרב דאג לדבר עם כמה סוחרים למפל במכירת העצים ונתן להם שכרם כך שכל הכסף נמצא אצל הרב, ובינתיים מחלתו של אפרים הלכה והחמירה עדי פטירתו מאותה מחלה, הרב כמוכן שמר על הכסף אך לא ידע פרטים של הגביר למי להחזיר, וממשיך אפרים לספר כי בעלות נשמתו למעלה ודנו אותו על מעשיו מאחר והיה ירא שמים ומשא ומתנו באמונה מגיע לו גן עדן, אולם פתאום בא מקטרג אחד אשר טען איך יתכן להכניסו לגן עדן הרי בגלל שלא נתן את הפרטים של הגביר מעסיקו גרם לו צער גדול במשך שנתיים ולא יתכן שיכנס לגן עדן ולא היה תשובה על הדבר, ולכן החולט שישאר בחוץ נע ונד והיה מאוד מתייסר כי מלאכי הבלה שהיו פוגשים אותו מענישים אותו, ביקש אולי יתנו לו לרדת אל הגביר לגלות לו המקום שנמצא כספו ולא נתנו לו כי לא היה אפשרות להכניס בקשתו, אולם ביומא דהילולא של המגיד ממעזריטש נתן היה לכל מי שיש לו קשר לבוא לפניו ולסגור עליו, כי כך בכל יום הילולא של הצדיקים נתן להם רשות להעלות נשמות שהיו קשורים עימם, והחליט אפרים למרות שאין לו קשר ינסה אולי יתקבל לפניו, כמוכן רק ניגש המלאכים דחו אותו כי אין לו קשר, אך המגיד כיון שראה אותו ביקש להביאו לפניו וזה היה כעבור שנתיים וכאשר קיבלו סיפר לפניו אפרים את מצבו ושהוא רוצה לרדת בכדי לעדכן את הגביר ועל ידי זה יבוא למנוחתו, ואכן המגיד המליץ טוב בעדו בהיות

מרדכי מלכא
רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ס
הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*ירישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין
The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

ואמו בטרם לידתו היית אצל המגיד לקבל ברכה ללידתו, והורשתי לרדת לגלות לך ובקשתי שזה יהיה בהקיץ ולא בחלום בכדי שתאמין ולא תחשוב שזה סתם חלומות ולכן באתי רק עתה לגלות אוונך. ואכן היה המום וכולו פחד והלחלה שמדבר עם אדם מהעולם העליון, אך לאחר שנרגע למחרת בכוקר הלך לאותו ישוב והגיע לרב העיר וסיפר לו הכל ונתן סימנים ואכן קיבל את כספו בחזרה, ומזה למד עד כמה צריך לדון לכף זכות. אך גם זאת הראת לדעת למרות שהיה ישר ונאמן ואף נאנס והיה הולך ושבק חיי לכל בריה ממחלתו לא זיתרו לו על הצער שנגרם לזולת ונענש קשה על כך, לכן אפילו כאשר אדם עושה מעשה טוב אם יש מאותו מעשה צער לשני עתיד ליתן עליו את הדין.

העולם אינו הפקר והכל יבוא בהשבוך:

דרכן של רבים שנוהגים בחוסר זהירות מפגיעה וצער לזולת באופן כללי ואין מייחסים חשיבות לדבר, ועוד יותר כאשר מדובר בתא המשפחתי בחושבם שאין התחשבות למה שקורא במשפחה מתוך המציאות שהיים יחד ולכן גם לאחר שקרא איזה מקרה נוטים להתעלם ממנו באומרם שלא בכוונה או שהדבר נעשה בחוסר ברירה, ועוד יותר כאשר הדבר נגרם בעקבות עשיית דבר מצוה ונגרם במעשיו צער לשני ברור שאין עולה בדעתו שצריך להיזהר שלא לצער את הזולת וקל והומר שאינו חושב לבקש את סליחתו, ופרשתנו מלמדת אותנו עד כמה כל צער שנגרם לזולת ואפילו בתוך המשפחה בעקבות מעשיו הרי הוא מצער את השם יתברך. כמו כן התורה מזהירה מצער הגר היתום והאלמנה וכן אפילו צער בעלי חיים כיון שעל הקב"ה נאמר בו ורחמיו על כל מעשיו, וכל הגורם איזה צער בעולם מצער את השכינה שנאמר בתהלים פרק צא פסוק טו ויקראני ואענהו עמו-אנכי בצרה אחלצהו ואכבדהו: וכן ישעיהו פרק סג פסוק ט פכל-צרתם [לא] לו צר ומלאך פניו הושיעם באהבתו ובחמלתו וגו': וכך מבואר במסכת סנהדרין דף מז ע"א אמר רבי מאיר בשעה שאדם מצמער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי, קלני מזרועי, אם כן המקום מצמער על דמון של רשעים שנשפך קל והומר על דמון של צדיקים. ללמדנו שכל צער שאדם גורם לבריות הרי הוא מצער את הקב"ה. ולכן כתב המהרש"א במסכת תענית דף כב לבאר מה שאמר אליהו הנביא לרבי ברוקא כשהיה בשוק יש שני אנשים שהן בני עולם הבא ושאלם והשיבו שדרכן לשמח כל אדם עצוב וביאר המהרש"א שהזכות בגלל שכל צער גורם צער לשכינה וכאשר משמח מונע את הצער מהשכינה.

יעקב נענש בגלל שנגרם חרדה ליצחק:

ובזה נבוא לביאור הפרשה, ראשית בגלל מי חרד יצחק, יש מבארים בגלל עשיו, אולם נראה היות ואין מקרא יוצא מידי פשוטו שיצחק חרד עד מאוד בגלל יעקב כיצד הצליח יעקב להתחפש לאדם שעיר כעשיו ולהטעות אותו ולקחת הברכות במרמה, ולא בגלל שאין לו עוד ברכות אלא על עצם המעשה חרד, אך היות וסוף סוף הוא בנו לא התחרט על הברכות וסיים גם ברוך יהיה. ולביאור זה כמובן הצער של יצחק אביו נגרם בגלל מעשיו של יעקב. כיון שכך התשובה מדוע התורה מנציחה את חרדת יצחק וצעקת עשיו, למרות שיצחק בסופו של דבר הבין וידע שעשיו הטעה אותו שהרי נכנסה איתו רוח של גיהנום ואילו אצל יעקב ריח של גן עדן לכן באמת אמר ברוך יהיה, אך בכל מקרה ברגע הראשון חרד על המירמה שנעשתה ואותה חרדה למרות שהיא בטעות התורה מנציחה מפני שכותב בזוהר בראשית דף קמד ע"ב אמר רבי יהודה שלמרות שיעקב עשה זאת במצוות אמו והבטיחה עלי קללתך בני, זאת ועוד שהשכינה הסכימה למעשיו שהרי כאשר נכנס לאביו הריח ריח של גן עדן בגלל שהשכינה נכנסה איתו, ובה מסביר הזוהר למה כתוב ויעקב אך יצוא יצא פעמיים יציאה, לרמוז יציאה אחת שלו ויציאה שניה של השכינה, ועוד יותר הרי יצחק הסכים לברכות ואמר גם ברוך יהיה, ועוד יותר בשלחו את יעקב לפדן העביר לו את ברכת אברהם היות והגיע למסקנה שהוא טעה באהבתו את עשיו מאחר והטעה אותו, אך למרות כל זאת לא הציל את יעקב מענישה על אותו רגע שגורם צער לאביו שחרד ואמר מי איפה, לכך נענש יעקב מידה כנגד מידה שמכירת יוסף התחילה באותו לשון ששלח את יוסף לראות את אחיו ושאל יוסף את האיש הגידה נא לי "איפה" הם רועים, ועוד יותר מוסף המדרש בילקוט שמעוני תורה פרשת תולדות רמז קטו אמר ר' חנין שגם אותה צעקה שגרם לאחיו הרשע עשיו, למרות שהקב"ה האריך אפו נפרע לעתיד ונענש מרדכי מצאצאיו של יעקב ויזעק זעקה גדולה ומרה. ולזאת הנציחה התורה את חרדת יצחק וצעקת עשיו בכדי ללמדנו שאין שום צער שנגרם בגלל כל אדם ככל שהיה ואפילו לעשיו הרשע ומאיוזה סיבה שתהיה אפילו בגלל מצוות אימו והשכינה הסכימה עימו הוא נענש על כך, כמו שהסברנו שבגלל הצער הזה מצער גם את בורא עולם. וכן כתב בזוהר בפרשת ויצא דף קסד ע"ב שרחל נענשה על צער שגרמה לאביה הרשע לבן שגנבה את התרפים שזה עבודה זרה, ולכן מתה בזמן לידת בנימין. הראת לדעת שאפילו לצער את לבן בשביל למנוע ממנו עבודה זרה נענשה על הצער כיון שבזה ציערה גם את השכינה ונענשה על כך. וכ"כ בספר הסידים סימן תרסו כל מעשה גרמות שאדם גורם צער לחבירו נענש ואף אם יעשה צער על חנם לבהמה עכ"ל.

מעשה עם הארזי"ל:

וכך מסופר אפילו לצער בעלי חיים האדם נענש כמסופר על זוג שבאו לארזי"ל שפתאום אשתו לא נפקדת כבר זמן רב, אמר להם האר"י אתם מצערים את התרנגולות שבחצר לכן אתם מצמערם בגלל שהייתה בחצר מדרגה עליה היו עולות

מרדכי מלכא
רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ס
הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*ירישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין
The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

התרנגולות כדי לשתות ביתר קלות מבלי משים הזיוו יום אחד את המדרגה ולא החזירוה למקומה לכן היה לתרנגולים יותר קשה לעלות לשתות אפילו בגלל צינור קל של תרנגולים יכולים לסבול ולא להפקד ח"ו בבנים.

אסון ורסאי של רב רחומי בגלל הצער של אשתו:

ועוד יותר הוסיפו חז"ל ללמדנו כמסופר במסכת כתובות דף פב ע"ב על האמורא רב רחומי שנהג לעזוב את ביתו ולצאת לערים אחרות כדי להגות שם בתורה והיה רגיל לבוא לביתו כל ערב יום כיפורים, פעם אחת בערב יום הכיפורים היה שקוע בלימוד התורה הקדושה עד שלא שם לב כי כבר הגיע השעה לצאת לעירו ולמשפחתו כבכל שנה כבר ציפתה לו אשתו בבית בקוצר רוח וליבה מתרגש לקראת הפגישה עם בעלה השב הביתה מעמלו בתורה במרחקים, משעברו כמה שעות מהזמן בו היה רגיל רב רחומי להגיע הביתה התחילה אשתו לדאוג שמא חלילה קרה לו משהו בדרך, ליבה של האשה נצבט חלשה דעתה דמעה רותחת התגלגלה על לחיה, באותה עת ישב רב רחומי על ספסל בעלית נג התמוטטה העליה ונפל ומת. וכתב הגר"ח שמואלביץ זצ"ל רואים עד כמה עומק הדין של המצער את אשתו. חכמים מספרים סיפור זה כדי שנדע עד כמה עלולה להזיק דמעה חמה מלב כאוב של יהודי על חברו. ולכאורה יש לשאול הרי במקרה זה נפגעה גם היא מהעונש של בעלה רב רחומי יותר מכולם שכן אם על איחור בואו חלשה דעתה והורידה דמעה, כמה סבל ודמעות שפכה בהגיע לאוזניה הבשורה המחרידה כי איבדה את בעלה ולא ישוב יותר לביתה לעולם אם כן מה מעם יש בעונש זה ומדוע נענש רב רחומי במיתה? אלא הוכיח הגר"ח שמכאן אנו למדים כי הומרת הדין בדברים הנוגעים בין אדם לחברו אינם כגדר ותורת עונש ותגמול גרידא אלא הרי הוא כאש אוכלת בלא חשבון כי כן הטביע הבורא יתברך בעולמו כל הפוגע בכבוד הזולת ובשלמותו הרי הוא כמפיל עצמו לתוך כבשן האש ואפילו יהא זה צער שנגרם בלא שום כוונה רעה כלשהי כמו מעשה של רב רחומי שהיה שקוע בלימוד לא ינצל מהעונש. ולפי דברנו לעיל עצם המציאות שיש צער לאדם לא משנה מה הסיבה הדבר הזה מצער את השכינה עד שצועקת קלני מראשי ולכן זה כמו אש ונענשים על כך. וכזה יובן המסופר במסכת בב"מ דף פד ע"א על רבי יוחנן וריש לקיש שהיו חברותא ופעם נפגע רבי יוחנן מדבריו של ריש לקיש והיה בצער ונענש ריש לקיש ומת והיה צער גדול מפטירת ריש לקיש שחסר לו החברותא ולא מצאו לו תחליף והיה בוכה ולא התנחם עד שיצאה ממנו דעתו והתפללו עליו שימות למנוע צערו ומת. ועלינו להבין הרי כל העונש בגלל הצער של רבי יוחנן והרי בסוף רואים שרבי יוחנן עצמו הצטער עד שנפטרו בגלל הענישה אם כן לא היה צריך להיענש וכטח שרבי יוחנן לא רצה שיפטרו? אלא כיון שבשעה שגרם צער לרבי יוחנן השכינה היית בצער וזה מציאות שורפת ומענישה ולכן אין התייחסות להמשך התוצאה אפילו יותר גרועה.

חשש צערו של אהרן מעכב הגאולה:

דוגמה נוספת אמרו חז"ל בילקוט שמעוני שמות על הפסוק שלח נא ביד תשלח, את סבור שמא עכב משה שלא ילך, לא עשה כן אלא כמכבד אהרן, אמר משה עד שלא עמדתי היה אהרן אחי מתנבא להם שמנים שנה וכו' עכשיו אני בא לתחומי של אחי שיהיה מצר, לכך לא בקש משה לילך, אמר לו הקב"ה אהרן אחיך אינו מצר בדבר הזה אלא ישמח וכו'. כל המתבונן בדברי חכמינו ז"ל אלו עומד מתפלל ומשתומם היתכן דבר זה שרק מחמת חשש צער זה שיצטער אחיו אהרן ימנע משה רבנו מללכת בשליחות הקב"ה, והלא בודאי ידע משה רבנו שכל גאלת מצרים היתה תלויה ועומדת בשליחותו הבלעדית של משה רבנו, וכמאמר חכמינו ז"ל במדרש שמות רבה פרשה ג-ג ועתה לכה ואשלחך אל פרעה, אמר ר' אלעזר לכה ודאית לומר אם אין אתה גואלם אין אחר גואלם? על שאלה גדולה זו עומד הגאון רבי לייב חסמן זצ"ל והוא משיב כי אכן דבר גדול למדנו מדברי חכמינו ז"ל אלו כי המור הוא עד למאד עון המצער את חברו ואפילו בנדנדוד של צער, ולמרות שהוא אחיו ויש מקום לחשוב שהוא בודאי יגלה התחשבות ברצון השם אין הדבר עוזר, היות ובפועל מצער הוא את חברו אשר הוא בדמות יוצרו כי בצלם אלקים עשה את האדם, ולכך אף השכינה הקדושה הסכימה עם משה רבנו שאלולא שאהרן היה שמח לקראת משה רבנו אלא היה נגרם לו נדנדוד של צער מזה לא היית נמסרת לו השליחות לגאול את ישראל למשה רבנו, והיה מוצדק סרובו של משה רבנו לגאול ישראל, אף שתלה הקב"ה את קיום הגאולה בשליחותו של משה בלבד. ושוב לפי היסוד שאמרנו הרי אפילו שהקב"ה שלח אותו אבל אם יהיה מציאות של צער לאהרן שהדבר נעלם ממנו שוב גורם צער לשכינה מהמציאות שנוצרה ולכן הקב"ה הסכים עם משה.

החורג בינה או יורק בפני חברו:

עוד יותר לימדנו חז"ל עד כמה צריך האדם להיות זהיר ונוהר שלא לצער חברו אפילו בלי כוונה כמבואר במסכת הגיגה דף ה ע"א כי את כל מעשה האלהים יבא במשפט על כל נעלם, עבד שרבו שוקל לו שגגות כזדונות תקנה יש לו? מאי על כל נעלם? אמר רב זה החורג בינה בפני חברו ונמאס בה. ושמואל אמר זה הרק בפני חברו ונמאס ע"כ. וכך כתב בספר חסידים סימן מד ציער אדם כאלו ציער עולם מלא, שכל מה שבועלם יש באדם. רקק בפניו ולא הגיע לו הרוק, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים, אפי' ציער כל שהוא, על כל צער וצער שהוא מצער את חברו יענש בידי שמים, וכו' עכ"ל: והוסף

מרדכי מלכא
רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ס
הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין
The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

בספר פלא יועץ ערך הקפדה כי המצער את חבירו וכו' והמעמיק בזה תסמך שערות בשרו ויעמוד על המשמר כל הבא מידו ויבקש רחמים מהחונן לאדם דעת שיתקנהו בעצה טובה לעשות הטוב והישר בעיני אלקי'ם ואדם כי לפעמים כמה שאדם חושב למצוא חן בעיני חבירו הוא מצערו וכל ערום יעשה בדעת ויכרה מאד מכל דבר שיש לחוש אחד מני אלף שמא אין רוח הבריות נוחה הימנו עכ"ל. וכן כתב בהערות הגר"ש אלישיב מסכת שבת דף יב ע"א ת"ר אין פולין ברה"ר מפני הכבוד. וכו' וחז"י דאע"ג דלא עשה לחבירו כלום, אלא שע"י מעשהו הוא מפריע לחבירו, אף שזה נעלם ממנו, גם על זה יבא אלקים במשפט ע"כ. הראת לדעת עד כמה הקב"ה מדקדק על כל צער למרות שאדם הורג כינה שמציקה לו, או מקנה את האף בפני חבירו כיון שנצרך לכך, אם גורם בזה צער לחברו נענש על כך, כמה צריך האדם תמיד לחשוב על הסביבה ולא רק על עצמו, כמו שהרכה פעמים אני רואה יושבים במעודה ואחד פתאום מקנה את אפו לפני כולם כאופן שממש מגעיל כמה צער גורם לאחרים במקום שילך לצד ויקנה עושה הדבר בפני כולם כאילו כולם עבדיו שאינו צריך להתחשב בהן, או אינו מצהצח שיניים ויש לו ריה בפה והבן זוג סובל, או אינו מתקלה ויש לו ריה זיעה ומצער את הבן זוג, ולכן יקפיד לצחצח שיניים ולהתרחץ, או מתעכב לחזור לבית מהזמן שקבע ואשתו בצער מה קרה לו, ואכן כך היה פעם אברך אחד מירושלים הודיע לאשתו שיחזור מאוחר ולכן היית עייפה והלכה לישון ואכן חזר מאוחר והלך לישון בשקט וקבע עם חבר ללכת מוקדם לכותל להתפלל והתעורר בקש בכוקר בעוד אשתו יושנת, והנה אשתו התעוררה מוקדם ורואה שבעלה לא בבית בחושבה שלא חזר אתמול נכנסה ללחץ וצלצלה להורים שלה והם נלחצו וצלצלו להורים שלו ולגיסים שהיבים לחפש וההורים שלו לקחו מונית דהוף מבני ברק ולאחר כל המהומה חזר מהכותל ולא הבין מה קרה, רק אז הפנים שלא השאיר פתק להודיע לאשתו על התכנית ונלחצו, ולכן חשוב לעדכן על כל עיכוב ואיחור בבית, ותן לחכם ויוסף לקח, והתורה מלמדת אותנו כמה חובת האדם לתת את דעתו על כל מעשה שיכול לגרום צער לזולת.

מעשה עם החזון איש איך נזהר שלא לצער:

ומספרים על החזון איש זצ"ל שפעם נכנס אל חצרו אדם ובפיו בקשה שהרב יתיר לו את נדרו באותה עת שהה בחדר יהודי תלמיד חכם ביקש אפוא החזון איש מהנודר לקרוא פנימה אדם שלישי כדי שיצטרפו יחד לבית דין להתיר את הנדר יצא האיש החוצה וקרא לאדם פשוט והמוני וביקשו להצטרף להתרת נדרים כשנכנסו השנים פנימה שאל החזון איש את הנודר פתח לחרטתו כפי שמחייבת ההלכה ובצירוף שני האנשים הנוספים התיר לו את נדרו כהרף עין עזב האיש השלישי אותו אדם פשוט את החדר ויצא לעיניו שברחוב ואז אמר החזון איש לשנים שנותרו בחדר בעצם לא מועילה ההתרה שעשינו ולא כלום שכן אדם זה אינו מתמצא כלל בהלכה ואי אפשר לו להתיר נדרים רק כדי שלא לביישו כדי שלא יבחין במום המצוי בו העמדת פנים כאילו הותר הנדר.

מעשה עם הרש"י אויברך זצ"ל הרגישות לצער השני:

וכן מסופר על ר"ש זלמן אויערבך זצ"ל, כי בימיו האחרונים, בעת שהיה מאושפז בבית החולים שערי צדק, שכב לידו בחדרו אדם נוסף. בשעת לילה מאוחרת, התעורר ר' שלמה זלמן, אחוז הרדה וקרה למשמשו בבהלה: "היכן השעון המעורר, היכן הוא? הרי שוכב לצדידי אדם נוסף והוא עלול להתעורר מצלצול פעמון השעון".

מוסר השכל:

עלה בידנו ללמוד מפרשתנו עד כמה חמור הדבר כאשר גורם צער לאביו או לאחיו או לאשתו או לחברו ואפילו עסוק בדבר מצוה, ואפילו במצוות אימו אין שום צער שנגרם ממעשיו נעלם אלא על הכל יבוא בחשבון ויענש מידה כנגד מידה, ומעשה אבות סימן לבנים אם יעקב אבינו שעשה במצוות אמו והקב"ה הסכים על ידו בכל זאת לא ויתרו על הצער שנגרם לאביו ואפילו לאחיו הרשע, ואם רב רחומי שעסק בתורה ולא חשב ולא התכוון לצער את אשתו שילם על כך בחייו, עוד יותר כפולה ומכופלת חובתנו עשרת מונים להיות זהירים במעשנו, ובפרט כאשר למדנו חז"ל כביאור הגר"ה שמאלוביץ שזה מציאות של תביעה שנתבע האדם כאש שורפת ואינו שויך לשום חשבון אפילו בינו לבין בני משפחתו או לחברו, בחיות ועצם המציאות של הצער מצער בכך את השכינה, ולזאת עלינו לדעת שאין פעולה ולו הקטנה שגורם צער לזולת בגללו הדבר ירדוף אותו ואת בני ביתו ויענש על כך שכל מה שעושה האדם עושה לעצמו, לזאת למרות ששבוע שעבר לימדנו יסוד גדול להיות מן הנעלבים ואינם עולבים שומעים הרפתם ואינם משיבים, שלא יטעה האדם לומר אם כן הותרה הרצועה בחיות וכל אחד ימחול לשני, צריך לדעת שאין הדבר מספיק לפוטרו מעונש על הצער שנגרם, כך שצריך כל אדם להיות זהיר ונזהר בביתו ולשמור על התא המשפחתי וכן בהברתו מצער הזולת ושומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו ובני ביתו והמזהיר והנזהר ירבה שלומו כנהר אמן ואמן.

צער אותיות עזר שצריך לעצור ולחשוב לפני שעושה. וגם מהווה תמרור אדום עצור.

החותם בברכת שבת שלום ומבורך.

הצב"י מרדכי מלכא עיה"ק אלעד

